Allah'ın Nimetlerine Şükretmek

[Türkçe]

الشكر على نعم الله

[باللغة التركية]

Tetkik: Muhammed Şahin

مراجعة: محمد شاهين

Rabva Semti İslâmî Dâvet Bürosu-Riyad

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1429 - 2008

islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"**Eğer inkâr ederseniz, şüphesiz Allah, size muhtaç değildir. Bununla beraber O, kullarının küfrüne razı olmaz. Eğer şükrederseniz sizden bunu kabul eder**."(Zümer 7)

Şükür[1]**:** Şükür lügatte ortaya çıkarmak demektir. İyilik yapan kimseyi, yaptığı iyilikle övmek anlamında kullanılır.Şükran; küfranın zıddıdır.Alimlerin ifadelerine göre şükrün anlamları şu şekildedir:

"Taat yolunca çaba harcamak, gizlide ve açıkta günahtan uzaklaşmaktır."

"Şükür; ni'met verene karşı şükretmekte kusurlu hareket ettiğini itiraf etmektir."

"Şükrün hakikati, şükürden acizliktir."

"Şükrün hakikati nimetleri verenin nimetini itiraf etmek ve bu nimetleri O'nun taati yolunda kullanmaktır. Küfran ise, nimetleri O'na isyan yolunda kullanmaktır. Şükrü gereği gibi yerine getiren ise pek azdır. Zira hayır, şerden azdır. Taat de isyandan azdır."

"Şükür; tevazu göstermek, iyilik işlemeye devam etmek, şehvetlere muhalefet etmek, bolca taat yapmak, yer ve göklerin Cebbar'ı olan Allah'ı murakabe etmektir."

"Senden daha üstün olana şükür itaat ile, senin dengin olana karşı şükür mükafat ile, senden daha aşağı durumda olan kimseye şükür ise iyilik ve lütufta bulunmakla olur."

"Şükür, ihsanı tanımak ve onu zikrederek övmektir." Allah Azze ve Celle, mümin kullarının şükretmesinden razı olur."

Şükrün üç derecesi vardır:

Birinci derece:

Sevilen şeylere karşı şükürdür. Bu, Allah Subhanehu'nun nimetini etmek, O'nu övmek ve bu nimetlerle mahlûkatına ihsanda bulunmaktır. Bunlar şüphesiz nimetin kendi üzerinde devam etmesi ve artırılmasını gerektirir.

İkinci derece:

Hoşlanılmayan şeylere karşı şükürdür. Bu, sevilen şeylere şükretmekten daha zordur. Bu yüzden bu bir derece daha üstündür. Bu şükredenin cennete ilk çağırılacak kişi olması,onun insanların çoğunun sabırsızlık, hoşlanmama ile, mutedil

[1] Gazali; İhyau Ulumi'd-Din (4/90-95, 123-124) İbnu'l-Kayyım; Medaricu's-Salikin (1/242-244) Kurtubi; el-Cami Li Ahkami'l-Kur'an (1/270-271, 9/225, 583, 14/177) el-Askalani; Fethu'l-Bari (3/15) İbn Kesir; Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim (2/543, 3/453) Munavi; Feyzul Kadir (6/224)

olanların sabırla, seçkinlerin hoşnutlukla karşılamış oldukları, hoşlanılmayan şeylere bütün bunlardan daha yücesi ile, şükürle mukabele etmesindendir. Dolayısıyla cennete girişte hepsinin önünde olup aralarından cennete ilk çağırılandır.

Üçüncü derece:

Kulun sadece nimet vereni müşahede etmesidir. Bu derecedeki kimse nimeti bırakıp nimeti vereni müşahedeye dalar gider. Müşahedesi, nimeti verenle ondan başkasını içine almaz.

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"**Bana şükredin, nankörlük etmeyin**."(Bakara 152)

Şükrü gerçekleştirmek ve nankörlüğü terk etmek, ancak Allah Teala'nın sevdiği ve sevmediği şeyleri bilmekle tamam olur. Zira şükrün anlamı, Allah Teala'nın nimetlerini O'na itaat yolunda kullanmak ve küfrün anlamı da; ya bunu terk etmekle ya da Allah'ın sevmediği yollarda kullanmak ile nakzetmektir. Allah'ın sevdiği şeylerle sevmediği şeyleri ayırmak iki şeyle olur.

Birincisi: Ayetlere ve haberlere dayalı işitmedir.

İkincisi ise; ibret gözüyle bakan kalptir.

Bu ikincisi zordur. Bu sebeple bu daha azizdir. Allah Azze ve Celle rasullerini bu yolu insanlara kolaylaştırması için göndermiştir. Bunu bilmek, kulların fiilleri hakkındaki bütün şer'i hükümleri bilmeyi gerektirir. Bütün fiillerinde şer'i hükümleri bilmeyen kimsenin şükrü hakkıyla yerine getirmesi asla mümkün olmaz. İkincisi, yani ibret nazarıyla bakış,Allah Teala'nın bütün yarattıkları hakkındaki hikmeti idrak etmektir. Zira âlemde yaratılan her şeyin bir hikmeti vardır. Hikmetin arkasında da maksat vardır.Bu maksat mahbubun kendisidir.Kim ki bir şey'i, yaratılış sebebinden başka bir yolda kullanırsa Allah Azze ve Celle'nin nimetine nankörlük etmiş olur. Bir şey'i Allah'a itaat dışında kullanan herkes bütün zorunlu sebepler hususunda Allah Teala'nın nimetine nankörlük etmiş olur. Zira isyanı öne almıştır. Bunun bir misali şöyledir: Mal üzerinden faiz ile muamele yapan bir kimse nimete nankörlük etmiş ve zulmetmiş olur.Zira mal, zatı için değil, başkaları için yaratılmıştır.Çünkü zatlarında bir garaz yoktur. Kendi maddelerinde ticaret yapılırsa, hikmetin aksine gaye ve maksat olarak ele alınmış olurlar. Çünkü konulduğu şey'in dışında para beklemek zulümdür. Bütün varlıklarda Allah Teala'nın hikmetini anlayan kimse, elinden geldiği kadarıyla şükür vazifesini yerine getirir.

Nitekim Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"Kullarımdan şükreden azdır!"(Sebe 13)

İnsanların nimete şükürden geri kalması ancak cehalet ve gaflet sebebiyledir. Zira onlar cehalet ve gaflet ile nimetleri tanımaktan engellidirler.

Nimete şükür ancak onu tanıdıktan sonra düşünülebilir. Sonra onlar nimeti tanısa da, diliyle "Allah'a hamd olsun, Allah'a şükür" demekle şükrettiklerini sanırlar. Halbuki şükrün anlamının; nimeti, onunla kastedilen hikmeti tamamlamak için yani Allah Azze ve Celle'ye itaat için kullanmak olduğunu bilememişlerdir.Bu iki marifetin husulünden sonra şükre ancak şehvetin galebesi ve şeytanın musallat olması engel olur.

Nitekim İblis şöyle sevinir:

"**Onların çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın!**"(A'raf 17)

Nimetlerden gaflete gelince, bunun sebepleri vardır. Bu sebeplerden birisi, insanların cehaletleri sebebiyle umuma ait olan ve kendilerini de selamete erdiren her şey'i nimetten saymamalarıdır. Bu yüzden umumi olup kendilerini de kapsayan nimetlere şükretmezler. Onlardan birisi bir belaya uğrasa veya kendisinden bir nimet alınsa bu nimet takdir edildiği zaman Allah Teala'ya şükreder. Bu tam bir cahilliktir.Zira onların şükrü, nimetin kendilerinden alınıp sonra iade edildiği bazı hallerden ibarettir. Nimet, bütün hallerde şükredilmeye layıktır.Mesela gözleri gören bir kimse bu nimete şükretmez. Ancak gözleri kör olduğu zaman, onun kıymetini anlar ve şayet gözü açılsa o zaman şükreder ve onu bir nimet olarak bilir. İnsanlar umumi nimetleri görmeyip ancak kendilerine özel olarak verilen mal nimetlerine azlık veya çokluk oranına göre şükreder oldular. Yani çok olursa şükreder, az olursa şikayet ederler de Allah'ın kendilerine verdiği umumi nimetleri unuturlar. Nitekim adamın birisi basiret sahiplerinden birine fakirliğinden şikayet etti ve üzüntüsünü belirtti. Bu zat ona:

"On bin dirhemin olsa da gözün kör olsa ister misin?"

"Hayır"

" On bin dirhemin olsa da dilsiz olsan?"

"Hayır"

"On bin dirhemin olsa da elin ayağın kesik olsa?"

"Hayır"

" On bin dirhemin olsa da mecnun olsan ister misin?"

"Hayır"

"O halde bu kadar nimetleri sana veren Allah'dan utanmadan daha nasıl şikayet ediyorsun?"

Kim olursa olsun, biraz düşünürse başkasında olmayan veya pek az kimsede bulunan birçok nimetleri Allah Azze ve Celle'nin özel olarak kendisine verdiğini görür.

Allah'ın alemlere rahmet olarak gönderdiği, öncekilerin ve sonrakilerin efendisi ve peygamberlerin hatemi kıldığı,geçmiş gelecek günahlardan bağışladığı insan, Allah Teala'nın nimetlerine şükredebilmek için ayakları şişinceye kadar namaz kılardı.

Aişe -Radıyallahu anha- dedi ki:

"Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- namaz kıldığı zaman ayakları patlayacak derecede ayakta dururdu.

Aişe Radıyallahu anha:

"Ey Allah'ın rasulü! Allah senin gelmiş-geçmiş bütün günahlarını sana bağışladığı halde yine bunu mu yapıyorsun?" dedi.

Bunun üzerine o:

"**Ey Aişe! Şükreden bir kul olmayayım mı?**"[1] buyurdu.

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu geçenleri bilmesine rağmen böyle yapıyorsa, bunu bilmeyen, cehenneme müstahak olduğundan emin olmayan kimse nasıl olur?

Hadis, şükrün dil ile olduğu gibi amel ile de olacağını açıklamaktadır.

Nitekim Allah Azze ve Celle:

"**Ey Dâvûd hanedanı, siz de şükrederek çalışın**"(Sebe 13) buyurmuştur.

Yani üzerinizdeki din ve dünya nimetlerine karşılık şükür olan bir amel işleyin demektir.Sanki namaz, oruç ve bütün ibadetler bizatihi şükür gibidir. Kur'an'ın zahiri ve sünnet şükrün yalnızca dil ile değil, bedenlerle yapılan amellerle de olması gerektiğini göstermektedir. Fillerle şükür azalarla amel ederek, söz ile şükür dil ile amel ederek olur.

Kurtubi demiştir ki:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e ibadette ağırlık yüklenmesi hakkında soran, onun Allah'a sadece günahlardan korkup, bağışlanma ve rahmet talebiyle ibadet ettiğini zannetmiştir.Bağışlandığı bilinen kimsenin ise buna ihtiyacı yoktur.Burada onlara ibadet için başka bir yön ifade edilmiştir ki bu da; bağışlanmaya ve nimete kavuşmaya şükretmektir. Buna hak sahibi olduğu belli olmayan kimsenin ise daha fazla şükre sarılması gerekir. Şükür, nimeti itiraf etmek ve hizmeti yerine getirmektir. Kim bunu daha fazla yaparsa "şekur" diye isimlendirilir. Bundan dolayı Allah Subhanehu ve Teala:

"**Kullarımdan şükreden azdır**" buyurmuştur.

[1] Müslim; Kitabu Sıfati'l-Kıyame.

"eş-Şekur" Allah'ın güzel isimlerinden birisidir. Anlamı, kendisinin rızası için amel edenlerin çabalarını zayi etmez, bilakis kat kat fazlasıyla karşılık verir demektir. Zira şüphesiz Allah güzel amelde bulunanların ecrini zayi etmez.

"**Eğer şükrederseniz, elbette size** (nimetimi) **artıracağım**."(İbrahim 7)

"Yani nimetlerime şükrederseniz, size fazlımı artırırım demektir. Şükrün hakikati nimet verenin bu nimetini itiraf etmek ve bunu O'na itaat yolu dışında kullanmamaktır.

"**Ve eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir!**"(İbrahim 7)

Eğer nimetlere nankörlük ederseniz, onları örterseniz ve inkar ederseniz şüphesiz azabım şiddetlidir.Böylece Allah bu nimetleri onlardan alır ve nankörlükten dolayı onları cezalandırır. Şükredenlere ziyade vaad edildiği gibi, nimete nankörlük eden ve inkar edenler de azap ile tehdit edilmiştir.

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

"**Yeyip de şükreden, oruç tutarak sabreden mertebesindedir.**"[1]

Diğer rivayet şu şekildedir:

"**Yeyip de şükreden kişi, sabrederek oruç tutan ile aynı ecri alır.**"[2]

İbn-i Battal şöyle demiştir:

"Yeyip de Rabbinin nimetlerine şükreden kimseye, oruç tutarak sabreden kimsenin sevabının aynısını vermesi Allah Teala'nın kullarına fazlındandır. Hadiste Allah Azze ve Celle'ye yalnızca yiyeceklerden dolayı değil, bütün nimetlerinden dolayı şükretmeye teşvik vardır."

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

"**İnsanlara teşekkür etmeyen kimse Allah'a da şükretmiş olmaz.**"[3]

Zira bu kimse Allah'ın emrine itaat ederek, Allah'ın nimetlerinin ulaşmasında vasıta olan insanlara teşekkür etmemiştir. Şükür ancak itaat ile tamam olur. İtaat etmeyen kimse ise şükrü eda etmiş olmaz. Nimetleri taat yolunda sarf etmek gerekir. Aksi halde nankörlük olur. Nimetlerin aslı Allah'tandır. İnsanlar ise vasıtalar ve sebeplerdir. Hakiki nimet verici Allah Teala'dır. Hamd O'nun içindir, şükür O'nadır. Hamd, O'nun celalini, şükür ise nimetlerini ve fazlını haber vermektir. Lakin insanlara teşekkür etmeye izin verilmiştir. Zira bunda muhabbet ve ülfet etkisi vardır.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"**Ve Rabbinin nimetini minnet ve şükranla an.**"(Duha 11)

---

[1] Sahihu Süneni't-Tirmizi (2021)

[2] Sahihu'l-Cami (3943)

[3] Sahihu Süneni't-Tirmizi (1592)

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- de şöyle buyurmuştur:

"**Allah'ın nimetini anlatmak şükür, bunun terki nankörlüktür.**"[1]

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"**Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden de bilsin ki, Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, her türlü övgüye lâyıktır.**"(Lokman 12)

Şükrün faydası ve sevabı yine şükredenin kendisine döner.

Zira Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"**Kim de salih amel işlerse, onlar kendileri için rahat bir yer hazırlamış olurlar.**"(Rum 44)

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- de şöyle buyurmuştur:

"**Mü'minin işine şaşarım.Gerçekten onun bütün işleri hayırdır. Bu mü'minden başka hiçbir kimsede yoktur. Kendisine varlık isabet ederse şükreder, bu onun için hayr olur…**"[2]

Şüphesiz Allah Azze ve Celle'nin kullarına ihtiyacı yoktur. Bütün yeryüzü halkı tamamen küfretseler bu O'na zarar vermez. Muhakkak ki O kendisinden başka bir şeye muhtaç değildir. Allah'tan başka ilah yoktur. Ancak O'na kulluk ederiz.

"Kim de ahiret sevabını isterse, ona da bundan veririz. Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız."(Al-i İmran 145)

---

[1] Müslim; Kitabu'z-Zühd.

[2] Müslim; Kitabu'z-Zühd.